

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гольцман В. MySQL 5.0. Бібліотека програміста. Санкт-Петербург, 2010.
2. Кадомський К. К. Технології Java: лекції для спеціальності КН. Вінниця, 2018.
3. Кадомський К. К. Організація баз даних і знань: лекції для спеціальності СІ. Вінниця 2017.
4. Model View Controller. Електрон. текстові дан. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Model-View-Controller>, вільний
5. Data Access Object. Електрон. текстові дан. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Data_Access_Object, вільний
6. Spring Quickstart Guide. Електрон. текстові дан. URL: <https://spring.io/quickstart>
7. Hibernate ORM Documentation – 5.4. Електрон. текстові дан. URL: <https://hibernate.org/orm/documentation/5.4/>
8. Нормалізація відносин. Шість нормальних форм. Електрон. текстові дан. 2015. URL: <https://habr.com/ru/post/254773/>, вільний
9. Основи Hibernate. Електрон. текстові дан. 2008. URL: <https://habr.com/ru/post/29694/>
10. JPA і Hibernate в питаннях і відповідях. Електрон. текстові дан. 2015. URL: <https://habr.com/ru/post/265061/>
11. Hibernate. Основні принципи роботи з сесіями і транзакціями. Електрон. текстові дан. 2015. URL: <https://habr.com/ru/post/271115/>
12. Введення в Spring. Електрон. текстові дан. 2019. URL: <https://habr.com/ru/post/455794/>
13. Що таке Spring Framework? Від впровадження залежностей до Web MVC. Електрон. текстові дан. 2020. URL: <https://habr.com/ru/post/490586/>

УДК 025.5:316.77

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО ПРОСТОРУ БІБЛІОТЕКИ

М. А. Глуха, Т. М. Яворська

Анотація. У даному дослідженні подана інформація про важливість переосмислення та формування інформаційно-комунікативного простору сучасних бібліотек, розглянуто поняття бібліотечного дизайну, як одного із важливих елементів створення комфорту в бібліотеці. Висвітлено основні підходи до формування бібліотечного середовища Наукової бібліотеки Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Ключові слова: бібліотека, бібліотечний простір, дизайн бібліотек, комфортне середовище.

Вступ. У сучасному розумінні бібліотека перестає бути лише місцем для зберігання книг, а стає дійсно публічним та громадським центром для інформаційної діяльності, змістовного відпочинку та спілкування з максимально зручними та адаптивними місцями та зонами релаксу, секторами розумової діяльності, ініціатив та творчих ідей. Одним із головних завдань сучасної бібліотеки стає планування та створення інформаційно-комунікативного простору для максимальної реалізації освітніх, дозвільних, культурних та інших потреб споживачів інформації. Це вимагає перегляду всіх пріоритетів у функціонуванні бібліотек, створення необхідної динамічної структури, привабливого середовища та комфортного простору з використанням сучасних комп'ютерних та мережевих технологій.

Сьогодні є значна кількість матеріалів, що висвітлюють досвід роботи щодо організації простору як зарубіжних, так і українських бібліотек. Питання планування та формування бібліотечного простору є досить актуальними як серед зарубіжних так і серед вітчизняних бібліотекознавців, серед яких: Безручко О., Бичкова О., Коротун Н., Цяпкало Л., Сватула Т. та ін.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи Стратегію розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» можемо дослідити поняття бібліотеки як основи культурної, наукової, освітньої, інформаційної інфраструктури держави. Стратегія опирається на зміни в бібліотечній

галузі, що спостерігаються за останні роки, що дає змогу формувати нові умови для її розвитку: реформування мережі бібліотек, впровадження новітніх інформаційних технологій, трансформація структури організації та використання бібліотечних ресурсів [1].

Інноваційні зміни в діяльності бібліотек торкнулись і трансформацій бібліотечного середовища, що може змінюватись без кардинальної зміни існуючого типу бібліотеки. Сьогодні бібліотечною громадськістю активно ведеться пошук можливих шляхів трансформації простору сучасних бібліотек, що повинен відповідати їх головним цілям та завданням, а саме: забезпечувати належні умови для використання інформаційних і матеріальних бібліотечних ресурсів, кращого обслуговування читачів, збереження значення бібліотеки як центру інформації.

Українською бібліотечною асоціацією протягом червня – жовтня 2020 року було розроблено проєкт «Чотири простори бібліотеки: інноваційна модель діяльності», який здобув перемогу в грантовій програмі Українського культурного фонду. Партнерами проєкту є Фондація Дарини Жолдак, Асоціація об'єднаних територіальних громад, Міністерство культури та інформаційної політики України. Мета проєкту – допомогти бібліотекарям створити інноваційні бібліотечні простори та наповнити їх бібліотечними і культурними послугами.

В рамках проєкту був розроблений практичний посібник «Чотири простори бібліотеки: інноваційна модель діяльності», який є дієвим практичним інструментом, що може допомогти трансформувати бібліотеки об'єднаних територіальних громад (ОТГ) в центри культури, освіти й спільноти, де в мешканців буде можливість отримувати потрібні знання, розвивати творчі здібності й креативність, розкривати таланти та цікаво й з користю проводити вільний час. У виданні представлено модель бібліотеки, що поєднує чотири простори: навчання, натхнення, зустрічей та подій, адаптовану експертами для застосування у публічних бібліотеках України. Загальну концепцію кожного простору доповнюють дизайнерські рішення, ідеї щодо змістовного наповнення, приклади бібліотечних послуг та сервісів.

В структурі наукових, інформаційних, дозвілєвих, соціальних бібліотечних комунікацій, бібліотечний простір характеризується переплануванням приміщень, перестановкою меблів, виокремлення спеціальних зон для користувачів. Дане поняття також включає: простір для книг та інших носіїв інформації, простір для відвідувачів, готовність працівників до впровадження інновацій в роботу, інтер'єрного рішення, створення комфортних умов для роботи та відпочинку, озеленення приміщення тощо.

Термін «бібліотечний простір» включає в себе такі поняття:

- професійний простір, тобто компетенції бібліотечних працівників, їх готовність до впровадження інновацій та роботи щодо інформаційного забезпечення громади;
- інформаційний простір – інформаційно-ресурсна база бібліотеки, яка містить бібліотечні фонди, різні типи і види документів (на паперових, електронних носіях, текстові, графічні, аудіо- та відео, інші);
- фізичний простір – передбачає особливості організації інтер'єрів бібліотек, створення відповідних комфортних умов для роботи та відпочинку [2].

Дизайн – один із важливих елементів створення комфорту в бібліотеці. Він слугує для формування інтер'єру, базується на принципах поєднання зручності, економічності ергономічності та краси. В бібліотеці використовуються архітектурний, ландшафтний, комп'ютерний дизайн, а також дизайн виставкових композицій, наочні форми книжкових виставок. Бібліотечний дизайн представляє собою багатоаспектну діяльність, яка вирішує завдання художнього конструювання бібліотечних будівель і приміщень.

Бібліотечний дизайн – це можливість естетичного самовираження бібліотеки, свідчення її самоповаги. Сучасні умови розвитку суспільства вимагають від бібліотек підвищеної уваги до свого обліку, як внутрішнього, так і зовнішнього. Вони занепокоєні пошуками іміджу, створення власного образу, підняттям престижу в сфері реальних та

потенціальних користувачів. А отже, одним із засобів цього служить дизайн. Так як бібліотека представляє собою не тільки книгозбірню, але і культурний, науковий, інформаційний, освітній центр де людина відпочиває, розвивається як особистість вдосконалює свої здібності, то бібліотека повинна нести в собі культурний і естетичний початок [3].

При організації та плануванні універсального бібліотечного дизайну важливо дотримуватись наступних принципів:

- Рівність та доступність використання;
- Гнучкість використання;
- Простота й інтуїтивність використання;
- Доступно викладена інформація;
- Терпимість до помилок;
- Малі фізичні зусилля;
- Наявність необхідного розміру, місця, простору [4].

Бібліотечний дизайн останнім часом не є вираженою новизною для бібліотечних систем України. Провідні фахівці в галузі бібліотечної справи щороку створюють нові дизайнерські рішення, беруть участь у конкурсах, що стосуються бібліотечного простору. Загалом не стоять на місці, а рухаються в інноваційному напрямку.

Варто згадати, що в 2014 році Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва виступила з ініціативою підготовки практичного посібника «Бібліотечний дизайн: історія, розвиток, майбутнє», в якому було узагальнено теоретичні та практичні аспекти бібліотечного дизайну. Посібник було створено в рамках проекту «Вчимося створювати гармонію і успіх» як переможця конкурсу «Навчально-інноваційна бібліотека–2011», за підтримки програми «Бібліоміст». Видання містить аналіз та рекомендації щодо бібліотечного дизайну, інтер'єру бібліотек, пропонує ідеї для зміни зовнішнього вигляду бібліотеки, прості та недорогі способи того, як зробити її привабливим місцем для громади.

Кожна бібліотека повинна мати свій «фірмовий стиль», як то набір кольорових, графічних, словесних, друкарських, дизайнерських постійних елементів що забезпечують візуальну і смислову єдність послуг всієї інформації, що виходить із бібліотеки, її внутрішнього і зовнішнього оформлення. Наявність своєрідного стилю свідчить про певний рівень розвитку бібліотеки, про зацікавленість колективу в створенні позитивного іміджу у читачів.

Персональний стиль оптимізує діяльність бібліотеки, оскільки дозволяє без додаткових зусиль реалізувати нові види послуг, підвищує ефективність реклами, сприяє корпоративності духу, об'єднанню співробітників, вироблення «бібліотечного патріотизму», позитивно впливає на естетичний рівень і візуальне середовище бібліотеки. Окремий бік справи – інформаційний дизайн, який є першим кроком на шляху розробки стилю бібліотеки.

Вивчати теми бібліотечного простору та вітчизняного дизайну розпочали внутрішньо переміщені бібліотеки. Дизайн Наукової бібліотеки Донецького національного університету імені Василя Стуса формувався за вимогами часу, і формується по даний час починаючи з міста Донецьк та продовжуючи в місті Вінниця. Так, нова історія Наукової бібліотеки Донецького національного університету імені Василя Стуса почалася у місті Вінниці. З грудня 2014 року по травень 2015 року формувався бібліотечний фонд, проводились організаційні роботи. Участь у відродженні бібліотеки брали практично всі регіони України та багато волонтерів з Канади, США, Франції, Польщі. Наразі фонд бібліотеки сформований відповідно до напрямів навчальної та наукової діяльності університету і налічує більше 30 тисячі примірників різноманітної друкованої літератури та періодичних видань. До послуг користувачів – електронний каталог, репозитарій та повнотекстова база даних українських підручників «Центр учбової літератури». З 2017 року

університет має безкоштовний доступ до науко метричних баз даних «SCOPUS» та « Web of Science».

Сьогодні Наукова бібліотека університету має розгалужену структуру: приміщення в головному корпусі та три читальних зали: Читальний зал № 1 економічних та філологічних наук, Читальний зал № 2 природничих та технічних наук та Читальний зал № 3 юридичних та історичних наук. У кожному читальному залі є доступ до Інтернету, можливість роботи на ПК та на особистих гаджетах.

В 2014 році, при створенні читальних залів, перше, що було обрано – це кольорове рішення приміщення. Персиковий колір надає приміщенню світла, комфорту, тепла. Наступним етапом був вибір меблів, стелажів, книжкових полиць. На абонементі основною характеристикою є зони з відкритим доступом до документів, увага тут приділяється їх розстановці, що включає різноманітні прийоми: пристінне стрічкове розміщення двохсторонніх стелажів, для читачів створено автоматизовані, комп'ютеризовані робочі місця. Наразі Наукова бібліотека ДонНУ імені Василя Стуса динамічно розвивається.

Висновок: Отже, стрімкий розвиток технологій та зміна стереотипів сприяють трансформації бібліотек з книгозбірень до просторів для освіти, науки, співпраці, спілкування і дозвілля. Сучасні бібліотеки мають стати центрами, де приємно навчатися, творити, організовувати різноманітні зустрічі та події, тим комфортним, зручним, затишним, привабливим середовищем, яке допоможе читачам зняти емоційне напруження, втому та сприятиме спілкуванню, інтелектуальному, емоційному і соціальному розвитку особистості. Все це можна досягти шляхом формування сучасного інформаційно-комунікативного бібліотечного простору.

Аннотация. В данном исследовании представлена информация о важности переосмысления и формирования информационно-коммуникативного пространства современных библиотек, рассмотрено понятие библиотечного дизайна, как одного из важных элементов создания комфорта в библиотеке. Освещены основные подходы к формированию библиотечного среды Научной библиотеки Донецкого национального университета имени Василия Стуса.

Ключевые слова: библиотека, библиотечное пространство, дизайн библиотек, комфортная среда.

Abstract. This study provides information on the importance of rethinking and forming the information and communication space of modern libraries, considers the concept of library design as one of the important elements of creating comfort in the library. The main approaches to the formation of the library environment of the Scientific Library of Vasyly' Stus Donetsk National University.

Keywords: library, library space, library design, comfortable environment

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України». *Кабінет Міністрів України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>. – Назва з екрана.
2. Бібліотечний простір: трансформація та організація в сучасному вимірі: метод. рекомендації. URL: [https:// library.ck.ua/files/2017/10/19/BiblProstir.pdf](https://library.ck.ua/files/2017/10/19/BiblProstir.pdf)
3. Створення комфортних умов роботи для користувачів і співробітників у бібліотеці. Київ, 2016. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/bdi_2009_4_11.pdf. Назва з екрана.
4. Чотири простори бібліотеки: модель діяльності: практичний посібник. [Електронний ресурс]: / автори укладачі: О. Бояринова, О. Бруй, Л. Лугова, Я. Сошинська, І. Шевченко; Українська бібліотечна асоціація. Київ : ВГО Українська бібліотечна асоціація, 2020. 104 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/594/%D0%A7%D0%BE%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%B8_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8_%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B8.pdf
5. Бібліотечний дизайн: історія, розвиток, майбутнє [Електронний ресурс]: навч. посіб. / Упр. культури і туризму Вінниц. облдержадмін., Вінниц. обл. універс. наук. б-ка ім. К. А. Тимірязєва, уклад.: Н. І. Морозова [та ін.]. — Електрон. текст. дані (1 файл : 93,5 Мб). Вінниця : ПП Балюк І. Б., 2014 (Електронна бібліотека «Культура України»). URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=4602>. – Назва з екрана.
6. Про бібліотеку : Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2021. URL: <http://library.donnu.edu.ua/node/9>. Назва з екрана.